

SPIS TREŚCI

WSTĘP	13
1. FILOZOFICZNO-ANTROPOLOGICZNA INTERPRETACJA NADZIEI W PERSPEKTYWIE PEDAGOGICZNEJ	27
1.1. Nadzieja jako kategoria ludzkiego życia	29
1.1.1. Podstawowe pytanie filozofii nadziei – czego mam się spodziewać? (Immanuel Kant)	32
1.1.2. Zasada nadziei (Ernst Bloch)	36
1.1.3. Nadzieja jako egzystencjalna kategoria (Otto Friedrich Bollnow)	43
1.1.4. Pewność w poszukiwaniu przyszłości (Gabriel Marcel)	45
1.1.5. Nadzieja jako „bycie w drodze” (Josef Pieper)	51
1.1.6. Doświadczenie nadziei (Józef Tischner)	54
1.1.7. Dialogiczny wymiar nadziei (Paulo Freire)	62
1.2. Psychospołeczny wymiar nadziei	67
1.2.1. Nadzieja w cyklu życia i rozwoju człowieka (Erik Erikson)	70
1.2.2. Afirmacja życia (Erich Fromm)	75
1.2.3. Cel i motywacja w działaniu (Charles Richard Snyder)	78
1.2.4. Poszukiwanie sensu życia (Viktor Emil Frankl)	81
1.3. Postawy pokrewne i przeciwne wobec nadziei	86
1.3.1. Optimizm i zaufanie	91
1.3.2. Rozpacz	99
1.3.3. Utopie	105
1.3.4. Lęk	109
1.3.5. Kwietyzm i zuchwałość	113

2. SPECYFIKA I MOTYWY NADZIEI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ	119
2.1. Źródła nadziei chrześcijańskiej	121
2.1.1. Nadzieja w tradycji biblijnej i judaistycznej	122
2.1.2. Bóg – Nadzieja Izraela i narodów	128
2.1.3. Jezus Chrystus – spotkanie z nadzieją	135
2.1.4. Duch Święty fundamentem nadziei wierzących	142
2.2. Uniwersalizm nadziei chrześcijańskiej	148
2.2.1. Nadzieja chrześcijańska nadzieją dla człowieka	149
2.2.2. Wolność człowieka podstawą nadziei	161
2.2.3. Nadzieja – „ <i>duch mądrości</i> ” i „ <i>oczy serca</i> ” (Ef 1,17-18)	167
2.3. Nadzieja chrześcijańska w „wydarzeniach ostatecznych”	173
2.3.1. Sens (tajemnica) śmierci i umierania	175
2.3.2. Wiara fundamentem „tych dóbr, których się spodziewamy” (Hbr 11,1)	182
2.3.3. „ <i>Nowe niebo i nowa ziemia</i> ” (Ap 21,1) – kres nadziei chrześcijańskiej	187
3. BIBLIJNE EGZEMPLIFIKACJE PEDAGOGIKI NADZIEI	195
3.1. Nadzieja wbrew nadziei – Abraham	197
3.2. Nadzieja – spełnione obietnice: Dawid	201
3.3. Siła nadziei – Hiob	203
3.4. Nadzieja: dać świadectwo – oddać życie	206
3.4.1. Tobiasz i Sara	207
3.4.2. Matka siedmiu synów	209
3.4.3. Zuzanna	210
3.5. Uświadomiona nadzieja – św. Paweł	212
3.6. Znak niezawodnej nadziei – Maryja	216
4. PERSONALISTYCZNO-CHRZEŚCIJAŃSKIE APLIKACJE PEDAGOGIKI NADZIEI	225
4.1. Nadzieja w świetle dokumentów Soboru Watykańskiego II i nauczania posoborowego	226
4.1.1. Radość i nadzieja wspólnoty (Dokumenty Soboru Watykańskiego II)	229

4.1.2. Nauczanie posoborowe	234
4.1.2.1. Nadzieja w tajemnicy człowieka i jego po- wołania (Katechizm Kościoła Katolickiego)	235
4.1.2.2. Kształtować i przekazywać „motywy życia i nadziei” (Karol Wojtyła – Jan Paweł II) ...	240
4.1.2.3. Nadzieja, której źródłem jest Bóg (Joseph Ratzinger – Benedykt XVI)	250
4.2. Tożsamość człowieka w perspektywie nadziei	258
4.2.1. Dynamiczny charakter ludzkiego bytu – personalistyczny fundament pedagogiki nadziei ...	267
4.2.2. Fakt bycia człowiekiem i ludzkie poznanie	287
4.2.3. Osoba – potencjalność i rozwój	293
4.2.4. Doświadczenie człowieka	298
4.3. Nadzieja w działaniu pedagogicznym	307
4.3.1. Człowiek podmiotem poznawczego zainteresowania pedagogiki	316
4.3.2. Istota i sens wychowania w perspektywie nadziei ...	336
4.3.3. Nadzieje związane z działaniem pedagogicznym w dialogu interdyscyplinarnym	354
 5. NADZIEJA JAKO ŹRÓDŁO INSPIRACJI PEDAGOGICZNYCH	367
5.1. Nadzieja – etos nauczyciela-wychowawcy	369
5.1.1. Kim jest nauczyciel, jaki powinien być jego etos?	370
5.1.2. Fakt „bycia wychowawcą”	379
5.1.3. Nadzieja w relacjach wychowawczych	393
5.2. Fakt „bycia wychowankiem”	399
5.2.1. Potencjał rozwojowy wychowanka	400
5.2.2. Samowychowanie i formacja jako „bycie wychowawcą samego siebie”	413
5.2.3. Współpraca wychowanka z wychowawcą – nadzieja w sytuacji wychowawczej	428
5.3. Edukacyjne miejsca nadziei	436
5.3.1. Drogi nadziei w kulturze	438
5.3.2. Wyzwania i przemiany edukacyjne	452

5.3.3. Szkoła (katolicka) wspólnotą nadziei	463
5.4. Nadzieja w erze globalnych wyzwań	478
5.4.1. Aksjologiczny fundament nadziei	485
5.4.2. Potrzeba nadziei w świecie współczesnym	496
5.4.3. Społeczeństwo nadziei – solidarność, uczestnictwo, wspólnota	507
ZAKOŃCZENIE	525
BIBLIOGRAFIA	533